

Зарубіжні авторські зібрання

Артур Конан

Повернення
Шерлока Голмса

Харків
«Фоліо»
2021

ПРИГОДА В ПОРОЖНЬОМУ БУДИНКУ

Навесні 1894-го весь Лондон у край схвилювало, а вищий світ навіть приголомшило вбивство юного графа Рональда Адера, що сталося за неймовірно надзвичайних і загадкових обставин. Зараз товариство ознайомилося з подробицями злочину, які вдалося з'ясувати під час поліцейного розслідування, але справа виявилася настільки серйозною, що більшість фактів довелося приховати. І лише тепер, за майже десять років, я отримав нагоду відтворити відсутні ланки цього дивовижного ланцюга подій. Злочин був цікавий уже сам собою, але інтерес до нього здавався незначним поряд із тими неймовірними подіями, які сталися внаслідок нього й вразили та зворушили мене більше, ніж будь-який із епізодів мого настільки багатого на пригоди життя. Навіть зараз, коли минуло стільки років, я все ще відчуваю неспокій, роздумуючи про цю справу, і знову згадую недовіру, здивування та радість, що тоді сповнили мене й полонили всю мою душу. Тож нехай читачі, котрі проявляли певний інтерес до моїх нарисів, що оповідають про діяльність і думки одного видатного чоловіка, пробачать мені, що я не відразу поділився з ними своїм відкриттям. Я вважав би своїм обов'язком викласти їм усю цю історію негайно, якби не був скутий категоричною заборонаю, що пролунала з вуст того самого чоловіка, заборонаю, знятою зовсім нещодавно, третього числа минулого місяця.

Цілком зрозуміло, що з часу моєї тісної дружби з Шерлоком Голмсом я почав виявляти посилений інтерес до різноманітних карних справ, а після його зникнення — особли-

во уважно переглядати в часописах усі звіти про нерозкриті злочини. Неодноразово навіть траплялося, що для власного задоволення я намагався їх розгадати, використовуючи ті самі методи, які застосовував мій друг, хоча далеко не з таким самим успіхом. Однак жоден із цих злочинів не схвилював мене так сильно, як трагічна загибель Рональда Адера. Переглянувши матеріали слідства, яке встановило лише те, що «вбивство навмисно скоїли одна або кілька невідомих осіб», я глибше, ніж будь-коли, усвідомив, що втратило наше суспільство в особі Шерлока Голмса. У цій дивній справі виникли обставини, які, без сумніву, привернули б його особливу увагу, і дії поліції були б доповнені або, точніше, передбачені завдяки пильному розуму та витонченій спостережливості найкращого з усіх європейських детективів. Весь день, навідуючи своїх пацієнтів, я знову й знову подумки повертався до справи Адера, але так і не зміг знайти жодного пояснення, яке здалося б мені логічним. Ризикуючи повторити те, що всі вже й так знають, я все ж хочу нагадати факти в тому вигляді, в якому їх оприлюднили публіці після закінчення слідства.

Сер Рональд Адер був другим сином графа Мейнуса, правителя однієї з наших австралійських колоній. Мати Адера переїхала з Австралії до Англії, де їй мали зробити операцію на оці — видалити катаракту. Разом із сином Рональдом і донькою Хільдою вона жила на Парк-лейн, 427. Юнак обертався в найкращому товаристві, мабуть, не мав жодних ворогів чи поганих звичок. Він був заручений із міс Едіт Вудлі з Карстерса, але за кілька місяців до описуваних подій молодята вирішили розстатися, і, судячи з усього, нічиє серце не виявилось розбитим. Загалом життя парубка минало у вузькому сімейному та великосвітському колах, характер у нього був спокійний, а смаки та звички — ошадливі. Й ось цього безтурботного молодого аристократа спіткала найдивніша та найнесподіваніша смерть. Це сталося ввечері 30 березня 1894 року, між десятою годиною та одинадцятю годиною двадцять хвилин.

Рональд Адер любив грати в карти, не хехтував нагодою розважатися таким чином, але ніколи не виходив за межі

ПРИГОДА З ЧОЛОВІЧКАМИ В ТАНЦІ

Упродовж багатьох годин Шерлок Голмс сидів, зігнувшись над скляною колбою, в якій варилося щось винятково смердюче. Його голова була опущена на груди, і він здавався мені схожим на дивну цибату птаху з тьмяним сірим пір'ям і чорним чубчиком.

— Отже, Ватсоне, — озвався він несподівано, — ви не маєте наміру вкладати свої заощадження в південноафриканські цінні папери?

Я аж сіпнувся від подиву, бо ще не звик до надзвичайних здібностей Голмса, і це раптове вторгнення в найпотаємніші мої думки було для мене незбагненне.

— Але звідки, до біса, ви про це дізналися? — спитав я.

Сищик обернувся на кріслі, тримаючи в руці запалену пробірку, і його глибоко посажені очі радісно заблистали.

— Зізнайтеся, Ватсоне, що ви цілком збиті з пантелику, — сказав він.

— Зізнаюся.

— Мені варто було б змусити вас написати про це на аркуші паперу та підписатися.

— Чому?

— Бо через п'ять хвилин ви скажете, що все це дуже просто.

— Упевнений, що ніколи цього не скажу.

— Бачте, любий мій Ватсоне... — детектив закріпив пробірку на штативі й узявся читати мені лекцію з виглядом професора, котрий звертається до аудиторії. — Не так уже й важко побудувати череду висновків, у якій кожен наступний природно витікає з попереднього. Якщо після цього

видалити всі поміжні ланки та повідомити слухачеві лише першу й останню, це справить приголомшливе, хоча і хибне враження. Після того як я помітив впадину між великим і вказівним пальцями вашої лівої руки, мені було зовсім неважко зробити висновок, що ви не плануєте вкладати свій невеличкий капітал у золоті копальні.

— Але не бачу жодного зв'язку між цими двома обставинами!

— Охоче вірю. Однак за кілька хвилин я вам доведу, що такий зв'язок існує. Ось пропущені ланки цього найпростішого ланцюга: 1) коли вчора ввечері ми повернулися з клубу, западина між вказівним і великим пальцями на вашій лівій руці була забруднена крейдою; 2) щоразу, коли ви граєте на більярді, натираєте цю впадину крейдою, щоб кий не ковзав у вашій руці; 3) ви граєте на більярді лише з Терстоном; 4) місяць тому ви мені сказали, що Терстон запропонував вам придбати до спілки південноафриканські цінні папери, які надійдуть у продаж через місяць; 5) ваша чекова книжка замкнена в шухляді мого письмового столу, і ви не попросили у мене ключа; 6) ви не будете вкладати свої гроші в південноафриканські папери.

— До чого ж просто! — вигукнув я.

— Звісно, — сказав сищик, злегка вражений, — будь-яка задача виявляється дуже простою після того, як вам її розтлумачать. А ось вам завдання, ще не вирішене. Поглянемо, любий Ватсоне, чи вам вдасться впоратися з ним.

Він узяв зі столу аркуш паперу, подав його мені та повернувся до свого хімічного аналізу. Я з подивом побачив, що на аркуші накреслені якісь безглузді ієрогліфи.

— Даруйте, Голмсе, але ж це малювала дитина! — вигукнув я.

— То ви так вважаєте!

— Що ж це, якщо не так?

— Пан Гілтон Кьюбітт із Рідлінг-Торп-Менору, що в Норфолку, якраз і хотів би знати, що це таке. Цей маленький ребус він послав нам із першою поштою, а сам виїхав сюди

найближчим потягом. Чуєте дзвінок, Ватсоне? Це, ймовірно, він.

На сходах пролунали важкі кроки, і за хвилину до нас зайшов високий рум'яний, чисто поголений джентльмен. По його ясних очах і квітучих щоках відразу було видно, що його життя протікає далеко від туманів Бейкер-стрит. Здавалося, що він приніс із собою подих міцного, свіжого вітру зі східного берега. Потиснувши нам руки, він уже зібрався сісти, як раптом його погляд упав на аркуш із кумедними значками, який я тільки-но розглядав і залишив на столі.

— Що ви про це думаєте, пане Голмс? — поцікавився він. — Мені розповідали, що ви великий шанувальник усіляких таємничих випадків, тому вирішив, що дивнішого за це вам аж ніяк не знайти. Я вам заздалегідь вислав цей папірчик, аби дати вам час вивчити його до мого приїзду.

— Це справді напрочуд цікавий малюнок, — зауважив Шерлок. — З першого погляду його можна прийняти за дитячу витівку. Хто, здавалося б, крім дітей, міг намалювати цих крихітних чоловічків у танці? Чому ви надали настільки важливого значення такій химерній дрібниці?

— Та я й не надав би цьому жодного значення, якби не дружина. Вона до смерті перелякалася. Нічого не каже мені, але бачу в її очах непідробний жак. Ось чому я прийняв це так близько до серця.

Голмс узяв папірчик, і сонячні промені лягли на нього. Це був аркуш, вирваний із нотатника. На ньому були накреслені олівцем ось такі силуети:

Уважно розглянувши рисунок, Шерлок обережно згорнув його і сховав у гаманець.

— Ця справа обіцяє багато цікавого та незвичайного, — зазначив він. — Ви вже дещо розповіли мені в своєму листі, пане Гілтон Кьюбітт, але я був би вам вельми вдячний, якби

ЗМІСТ

Пригода в порожньому будинку	3
Будівничий із Норвуда	28
Пригода з чоловічками в танці	53
Пригода зі самотньою велосипедисткою	79
Пригода в елітній школі	101
Пригода з Чорним Пітером	135
Пригода з Чарльзом Огастесом Мілвертоном	157
Пригода з шістьма Наполеонами	175
Пригода з трьома студентами	195
Пригоди зі золотим пенсне	214
Зниклий півзахисник	238
Пригода в Еббі-Грейндж	260
Друга пляма	285